

50 jaar

De IJsvogel

"De IJsselstreek"

"De IJsselstreek"

De IJsvogel

Colofon

VOORZITTER:

Henk Hietbrink, Epserenk 26
7214AR Epse 0575-491992

PENNINGMEESTER & SECRETARIAAT:

Tineke Hirschler, Buddezand 16
7384 CA Wilp
e-mail: vwgiijsselstreek@gmail.com

BESTUURSLID:

Wil Gerritse, Diepenveenseweg 8
8121DV Olst 0570-591983
e-mail: wil1gerritse@planet.nl

BESTUURSLID:

Harry Dijkerman, Het Wilgert 50
7214AW Epse
e-mail: harry-dijkerman@zonnet.nl

BESTUURSLID:

Jeroen Kuipers, Paul Rodenkolaan 98
7207CJ Zutphen, 0575-530059
e-mail: jkuipers01@gmail.com

REDACTIE:

Ellen Somhorst
e-mail: e.somhorst@hotmail.com

TEKSTCORRECTIES

Regien Vocks
e-mail: regien.vocks@ziggo.nl

OPMAAK IJSVOGEL:

Harry Dijkerman & Jeroen Kuipers

VERZENDING:

Rennie Veldhuizen
e-mail: rennie.veldhuizen@gmail.com

Inhoud

- 2 Colofon
- 3 Van de redactie
- 3 To oehoe or not to oehoe
- 4 Watervogeltelling
- 5 Vogelfestival
- 8 Excursie Starrevaart
- 9 Publiekswandeling 8 april
- 9 Vogels in nood
- 10 Voorjaarsweekend Westelbeers april 2017
- 13 Uit de bocht gevlogen
- 14 De ransuil
- 15 Informatie Vogelwerkgroep de IJsselstreek
- 16 Excursies & activiteiten

Foto op de cover steenuilen gemaakt door Harry Dijkerman

Van de redactie

Het nieuwe vogelseizoen is al weer begonnen maar ik wil jullie nog even vertellen over wat alledaagse belevenissen bij ons in de tuin. Gisteren heeft het pijpenstelen geregend en overal is het nog nat, alleen het randje onder de coniferen is al weer droog. Wij hebben niet veel verschillende vogels in onze stadstuin maar gewone vogels zijn ook interessant als je maar goed oplet. In de voederbak zit één exemplaar van de grote familie tortelduiven die wij in leven houden met zaad en ander lekkers, het is een "haantje" die alle broers en zusters amper een graantje gunt. Er komen 3 mussen kijken of er voor hen ook een graantje over is, ze zitten op de rand en pikken zo nu en dan het zaad dat overal verspreid ligt. Ons "haantje" staat het even toe maar dan is het hem teveel en hij gaat rechtop staan, steekt zijn borst naar voren en doet een stap. Frrrt, wég zijn alle mussen, de tortel kijkt tevreden om zich heen. De mussen zijn inmiddels naar het droge randje onder de coniferen gegaan, heerlijk droog zand met kuiltjes erin, superplekjes voor een stofbad. De mussen genieten ten volle en komen ook nog van die nare beestjes af. De "haantjes" tortel bekijkt het vanaf zijn hoge standpunt en ik zie hem denken; "Zal ik dat ook eens proberen?" Hij kijkt nog even en dan gaat hij het proberen, hups op de vleugels richting de mussen en hij ploft er op zijn Duifs midden tussen. De mussen kijken hem eens aan, kijken elkaar aan alsof er een soort stil overleg is en gaan dan door met stof badderen. De tortel voelt zich daar ineens te veel en niet op zijn plaats, de mussen hebben helemaal geen aandacht meer voor hem en hij gaat er als het ware met zijn staart tussen de benen weer vandoor. Super genieten, van niets bijzonders eigenlijk.

Zo, genoeg geneuzeld, laat ik maar eens doorgaan met belangrijker dingen. 2017 is ons jubileumjaar, we zijn inmiddels al een flink eind op weg. Van de publiekswandelingen hebben we er al een paar gehad en hierover, alsmede over het Vogelfestival, staat een verslag in deze IJsvogel. We zijn allemaal ontzettend druk met het uitoefenen van de taken die de Jaarquiz van ons vraagt. Later deze maand, op zaterdag de 30ste, is de feestavond voor leden waar we vast ontzettend van gaan genieten. En dan hebben we in oktober ook nog het vieren van de echte verjaardag bij de Ulebelt waar we ook weer welkom zijn. Informatie hierover vind je in de Nieuwsbrief. Naast het jubileumjaar staat deze IJsvogel vol met andere artikelen o.a. over het voorjaarsweekend in Westelbeers. Verder komen Slechtvalken en onze Deventerse Oehoe (de echte, niet de man die al roepend door de stad gaat) aan bod. De data van de Watervogeltelling voor het aankomende seizoen kun je ook weer vinden.

Als allerlaatste: ik hoor net dat, op het moment dat ik de laatste hand aan dit stukje tekst leg, we er een gediplomeerde ringer bij hebben. Van harte gefelici-

teerd Wessel namens iedereen! Daarmee komt het aantal actieve ringers op een stuk of zeven en er zijn er nog drie in opleiding.

Allemaal vast veel vogelplezier in het komende seizoen!

Van de redactie

To oehoe or not to oehoe?

Als jouw vrouw secretaris is van een vogelwerkgroep, ga je nog eens op pad naar bijzondere oorden. Zo werd zij 20 oktober 2016 gebeld door iemand van de afvalverwerking Circulus. Er zou een Oehoe in de grote verwerkingsloods van Circulus aan de Westfalenstraat zitten, wat ze daarmee moesten? Dat vroeg om directe actie en dus wij er samen heen. Daar kregen we veiligheidshesjes aangemeten en gingen we onder begeleiding en gewapend met camera en verrekijker de hal in. Ik weet niet of jullie wel eens vuil storten, maar in de grote hal op een heuvel mag je als gewoon burger niet komen. Wij nu wel dus, een redelijk geurige ervaring. In die grote loods worden de vrachtwagens met huisvuil geleegd en verwerkt door een grote bulldozer en een kraan; kortom: lawaai zat. Maar dat mocht de vermeende Oehoe niet deren. Het dier zat hoog in de nok naar ons te kijken. Hij zat er toen al 3 weken en bleek ook overdag wel eens even op de vleugels te gaan om te gaan verzingen. De veronderstelling is dat het dier na sluitingstijd, en wie weet tussen de bedrijven door overdag, van ratten leeft, die schijnen er daar genoeg te zijn. Bovendien stikt het er van de kokmeeuwen, eveneens smakelijke hapjes voor een Oehoe. In eerste instantie dacht ik met een Ransuil te maken te hebben. Dat had te maken met het feit dat ik nog nooit een Oehoe met staart gezien heb (in Spanje zitten ze allemaal braaf op een rots en dan zie je die niet) en ook omdat hij de oorpluimen strak omhoog had staan (zoals het een goede ransuil betaamt, vond ik). We meldden dus dat het slechts een Ransuil was en geen drukte waard. Na nog wat tekst en uitleg van ons over uilen, verlieten wij het pand weer. Dit 'nieuws' van een Ransuil zorgde in ieder geval voor rust bij de leiding van de stortplaats, want die hadden natuurlijk geen behoefte aan publiciteit. Zo'n nieuwtje kun je niet stillohouden en we weten wat fotografen allemaal voor fratsen uithalen voor een nóg betere foto dan hun collega. Zo ver kwam het dus niet.

Thuisgekomen toch nog eens naar mijn slechte foto (Lumixje) gekeken en toen begon het te kriebelen. Ab en Ronald maar eens om raad gevraagd en ja hoor, het moest een oehoe zijn! Jakkas, wat nu? Ik Piet ook maar eens om raad gevraagd, die eveneens dacht met een Ransuil van doen te hebben. Toch nog

Watervogeltelling 2017/2018

Halverwege de maand september start het watervogeltelseizoen weer. Vanuit onze Vogelwerkgroep tellen we ten noorden van Deventer de oost- en westoever van de IJssel tot aan Zwolle en ook ter hoogte van de stad en verder naar het zuiden worden beide oevers geteld. Ik zelf houd me bezig met de oostkant van de IJssel (zeg maar de stadse kant) vanaf de spoorbrug in Deventer tot aan het pontje van Gorssel. Een mooi afwisselend gebied met stad, grote plassen en landbouwgebied.

Het doel is om aantallen en verspreiding van watervogels gedurende het seizoen vast te leggen. Door maandelijks te tellen, wordt van iedere soort het piekmoment meegenomen en kan de ontwikkeling over het jaar worden vastgelegd.

Wat er wordt geteld: alle watervogels, inclusief ontsnapte/losgelaten en vrij levende sier- of parkvogels ("exoten"), tevens een vaste set van enkele soorten die enigszins aan water gebonden zijn en de roofvogels.

Werkwijze: de telperiode is van september tot en met april. De telling is steeds in het weekend, het dichtste bij het midden van de maand. Alle foeragerende of rustende watervogels worden geteld. Overvliegende vogels worden buiten beschouwing gelaten tenzij ze uit het telgebied komen of in het telgebied landen.

Voor wie: iedereen die kan tellen, kan mee doen. Kennis van vogels is een pre maar als je alleen Knobbelzwaan en Aalscholver kunt herkennen, ben je ook welkom; die moeten tenslotte ook geteld worden.

We tellen met de fiets omdat niet alle gebieden met de auto evengoed bereikbaar zijn. En telescopen gaan altijd mee zodat je ook de overkant van de plassen kunt bekijken en het prachtige verenkleed van de watervogels van dichtbij kunt bewonderen. Hieronder vinden jullie de data en de tijdstippen van vertrek voor het hele telseizoen, ook wordt deze informatie opgenomen in de maandelijkse Nieuwsbrieven.

Ik ben benieuwd wie van jullie ik dit telseizoen onder de spoorbrug ga ontmoeten.

Zaterdag 16 september vertrek 9.00 uur
Zaterdag 14 oktober vertrek 10.00 uur
Zaterdag 18 november vertrek 10.00 uur
Zaterdag 16 december vertrek 10.30 uur
Zaterdag 13 januari vertrek 10.30 uur
Zaterdag 17 februari vertrek 10.00 uur
Zaterdag 17 maart vertrek 10.00 uur
Zaterdag 14 april vertrek 9.00 uur

Ellen Somhorst

e.somhorst@hotmail.com

De oehoe in de nok van de vuilverwerking

maar eens gevraagd of we konden komen kijken. In de vuilhal gekomen, zagen we onmiddellijk dat het een Oehoe was, hij zat anders en er was geen twijfel meer mogelijk. Die twijfel was trouwens al bij aankomst weggehaald doordat de mannen die ons zagen komen met verrekijker en telescoop in koor "oehoe, oehoe!" stonden te roepen. Daar was geen houden meer aan. In klein verband zijn we nog één keer gaan kijken en hielden het verder maar stil. Totdat op waarneming.nl het bericht verscheen dat iemand in de stad op zekere plaats langs de Westfalenstraat een Oehoe had horen roepen. Daarna ging het snel en er werden ook al foto's geplaatst van het dier op een van de gebouwen bij de stort. Inmiddels is de rust weergekeerd, want de Oehoe is een feit en we laten hem daar rustig zitten smikkelen van ratten en kokmeeuwen. Hij wordt nog steeds af en toe in de buurt van de stort gezien, al meer dan een jaar dus. Toch bijzonder, een oehoe in Deventer. Het was een leuke ervaring en zo kom je nog eens ergens!

Tekst en foto: Mike Hirschler

Ongetwijfeld zijn de smienten ook weer te zien tijdens de watervogeltelling! Foto: Harry Dijkerman

Vogelfestival: Waterig maar gezellig!

Op 24 juni was het dan zover: de dag van het vogelfestival! Een dag voor inwoners uit ons werkgebied om met hen ons 50-jarig jubileum te vieren. Er gingen maandenlange intensieve voorbereidingen aan vooraf. Wil Kroon was de trekker en duwer en vooral ook de verleider. Zij werd bijgestaan door een enthousiaste 'werkgroep festival' en door mensen van de Ulebelt. Samen brainstormden zij over de invulling: Wie nodigen we uit om mee te doen? Doen we wel of geen officiële opening? Wat zijn leuke activiteiten om te laten zien? Wat kunnen wij als VWG zelf en waar hebben we anderen voor nodig? Het verleiden van mensen (en soms het trekken aan mensen) om zich met hun werkgroep of vereniging te presenteren op ons festival, vroeg om enthousiasme en veel doorzettingsvermogen. Maar het lukte heel erg goed om deelnemers ervoor te interesseren. Er kwam een heus draaiboek met plattegrond tot stand.

En dan de grote vraag: hoe breng je zo'n festival onder de aandacht? Een echt PR-plan bood uitkomst en houvast. En dus werden er persberichten opgesteld, een interview gegeven aan de Stentor, facebook ingezet en flyers en posters ontworpen en verspreid. Gelukkig waren veel leden bereid om hierbij mee te helpen. De vrijdag voor het festival hielp een grote groep leden met de opbouw van de kramen en het versieren van het terrein. Het was heerlijk weer, niet te warm... En dan breekt de grote dag aan. Helaas was dat na wekenlang zonnig weer een hele grijze dag met de nodige miezerregen. Zouden er wel mensen naar ons festival komen? Hadden we genoeg reclame gemaakt?

Om half negen 's morgens stroomde het terrein vol met auto's om alle kramen in te richten. Er waren veel verenigingen die zich presenteerden en ook allerlei werkgroepen van onze eigen vogelwerkgroep. Er werden vele kramen ingericht met aansprekend materiaal waarmee we de bezoekers lieten zien wat er allemaal gebeurt in onze vogelwerkgroep. Er werd ook een heuse ringplek ingericht met een vangnet waar diverse Boerenzwaluwen gevangen en geringd werden. En en passant werden ook de Kerkuilen van de Ulebelt geringd. Er stond een ooievaarsnest met een ooievaarsbraakbal, mensen konden uilenbraakballen pluizen en nestkastjes timmeren. Dat leverde heel enthousiaste kinderen op die glunderend met hun eigen nestkast weer vertrokken.

Naast het laten zien wat de vogelwerkgroep allemaal doet, waren er ook veel activiteiten waar mensen aan konden deelnemen. Ze konden een vogelspeurtocht doen, zich laten schminken, voederrollen maken, vogels vissen, stokbroodjes bakken en een vogelroulette doen. De inwendige mens werd verzorgd door poffertjes te bakken en popcorn te maken. En al eerder was er bier en cider gebrouwen en werd rode

wijn ingekocht. Hiervoor werden drie mooie en toepasselijke vogetiketten ontworpen. En de 'publiekstrekkers' van buiten waren de demonstratie van een natuurdrones, iemand die van papier-maché levens-echte vogels op schaal maakte, een demonstratie door een vogelpreparateur en een woodcarver die uit een stuk boomstam een uil 'carfde' en die verwerkte in een bank die aan de Ulebelt werd geschonken.

Om 11 uur begon het festival. En gelukkig, er kwamen mensen! Om 12 uur was er een ludiek openingsmoment vorm gegeven via een korte voorstelling van Hanneke Evink waarbij zij naast het 'bevrijden van een ijsvogel uit een gouden kooi' ook een mooi gedicht voordroeg.

IJsvogel

*dolk op wieken in een jasje van kobalt,
buik oranje...maar de oogwenk ziet
even maar een blauwe vlam*

*voor hogere jagers zo blauw als het water;
voor wie daaronder huist (de voorn, de blik)
het grauw oranje van dor blad*

*totdat de twijg kort neerbuigt, terugveert,
vleugels vinnen blijken en de dolk
zich om de schubben schaart, waarvan*

*de tak straks glinstert, na de slacht wanneer
het wapen drooggepoetst, de slokop zit en
schokkend kleur geeft aan de winter*

Arie van den Berg

*Uit: Poëzie verkoopt niet,
Libris 1998*

De hele dag door bleven er mensen komen, helaas niet zoveel als waar we op gehoopt hadden. Het weer werkte immers niet echt mee.

Wil Kroon schreef daags na het festival een mail aan alle leden die hadden meegeholpen. En die mail

geeft heel goed aan hoe het is geweest. Daarom neem ik de tekst daarvan nagenoeg onveranderd op in dit artikel.

Citaat Wil Kroon:

Als mensen me vragen hoe het was zeg ik: "Het was een mooie dag. We hebben onze verjaardag gevierd met onze vrienden, familie, buren en een behoorlijk aantal oprecht geïnteresseerden die het waterige weer trotseerden omdat ze wilden komen". We hebben met z'n allen iets neergezet en ons goed gepresenteerd. Wat een mooie verrassing dat onze oprich-

ter Wim Verholt met zijn vrouw Gerrie aanwezig kon zijn bij de ludieke opening.

We hebben er met z'n allen veel tijd in gestoken en op de dag zelf was het af en toe best lastig om de moed er in te houden, maar de sfeer bleef tot het eind goed. Ik heb van diverse standhouders gehoord dat ze het toch een goeie dag vonden. Iedereen heeft lekker genetwerkt en bijgepraat.

De bezoekers waren zo te zien tevreden en men vond het gebodene interessant. Helaas, er waren niet veel mensen/kinderen voor de speurtocht, de poffertjes,

de popcorn, de workshops en de excursies. De ringers waren zo slim de Boerenzwaluwen in te zetten, zodat ze uiteindelijk toch nog veel bekijks hadden. Maar er zijn toch heel wat nestkastjes getimmerd, de natuurdrones kon gelukkig vliegen en ook dat was een succes. De asielzoekers die met de wilgentenenman waren meegekomen hadden een fijne dag gehad zeiden ze. "We hebben de Nederlanders leren kennen". Er zijn zeker 50 filmpjes gemaakt in de poppenkast waar mensen vertelden over hun vogelervaringen. Die zijn gemonteerd tot één filmpje dat je kunt bekijken op: <https://m.youtube.com/watch?v=eO9yhxLJz-I>

Kortom, we kunnen met tevredenheid terug kijken, ook al zijn er geen 1000 mensen geweest. Heel veel dank allemaal namens onszelf. Extra dank aan de hulptroepen van buiten onze kring."

Mooier kan ik het niet zeggen. We hebben laten zien dat we een levende en levendige vereniging zijn. Op naar de volgende tien vogelrijke jaren!

Tineke Hirschler

Excursie Starrevaart en de Groene Jonker 1 juli 2017

Zes mensen hebben zich gemeld op zaterdagochtend 1 juli zo tegen een uur of zeven op de verzamelplek aan de Centuurbaan. Het is wat druilerig weer maar vol goede moed vertrekken we via de A1, A12 en de A4 naar Stompwijk, daar de A4 weer over naar de Starrevaart. Vanaf de parkeerplek is het een paar honderd meter lopen naar de vogelkijkhut "de Vogelknip". Van daaruit kijk je uit op een eilandje met vandaag jonge Kokmeeuwen, jonge Visdieven en een jong Kluutje, natuurlijk vliegen de oude meeuwen en sterns af en aan en de oude Kluut houdt haar jong goed in de gaten. In de plas staan allemaal paaltjes in rijen, dat heeft bij het ontstaan van de plas gediend voor aan- en afvoer van zand en water. Nadat de plas klaar was, hebben de makers besloten de paaltjes te laten staan en ze worden dankbaar gebruikt door de vogels die er lekker uitrusten, opdrogen en uitkijken naar al het lekkers wat langs komt zwemmen. Aan de zijkant van de plas zien we zo nu en dan Lepelaars achter de beschoeiing vandaan komen. We genieten met zijn zessen heerlijk lang van alle watervogels die langs komen. We zijn met een lekker klein groepje en de hut is lekker ruim opgezet dus plek genoeg voor iedereen en ook genoeg zitruimte. Maar aan alles komt een eind en we hebben nog een plek te goed dus aan het eind van de ochtend vertrekken we en gaan terug naar de A4, een klein stukje naar het noorden, bij de volgende afrit er weer af en via Alphen aan de Rijn naar het noorden. Daar is het even zoeken

Visdief met visje

maar uiteindelijk vinden we de parkeerplaats van de Groene Jonker. We eten een hapje, drinken een slokje en gaan al wandelend het gebied door. In het zuidelijke derde van het gebied lopen paden, het noordelijke twee derde is voor vogels, planten en andere dieren. We lopen heerlijk tussen het nog net niet te hoge riet door en hebben steeds uitkijkjes over de plassen van dit stuk nieuwe natuur. Het miegelt er van Karekiet en Blauwborst en we kijken op een verhoging naar Tureluur, Kluut en Kemphanen die al over het mooiste kleed heen zijn, ineens komt er een "rare" donkere vogel aanvliegen met een grote kromme

snavel die zich ook te goed komt doen aan beestjes in de modder, het is een Zwarte Ibis. Voor mij de eerste voor Nederland, ik ben niet zo'n twitcher en vlieg dus niet overal achteraan. Het is een prachtige vogel, bruin met groene en paarsige kleuren, een mooie kromme ibissnavel. Dit is een wat jonger exemplaar van het vorige jaar (2e kalenderjaar) met een prachtig licht vlekje op zijn kop en het bovenste stukje van zijn hals. En mooie lange donkere poten. Eigenlijk zit er niets zwarts aan deze ibis. Verder tijdens onze wandeling komen we een mooie groep Lepelaars tegen, er vliegt een erg smerige Ooievaar voorbij die Ronald niet kent (door een ander geringd dus) en overal Wintertaling, Slobeend en ook nog een Bosruiter. Net voordat het begint te regenen, zijn we terug bij de auto's. Aan het eind van de middag zijn we terug in Deventer, we hebben er een heerlijke "werkdag" vogelen op zitten.

Foto's en tekst: Ellen Somhorst

Zwarte ibis

Visdief

Publiekswandeling 8 april

Zaterdag 8 april was de eerste openbare wandeltocht van onze werkgroep. Er waren advertenties geplaatst en info gedeeld via sociale media. Helaas was de opkomst niet erg groot te noemen. Zes personen waaronder al twee van onze leden. Toch hebben we besloten om te gaan lopen en genieten van de natuur van "Den Nul". Gerrie en Harry waren begeleiders en konden juist door de lage opkomst net als ik meer aandacht aan de mensen geven. Kleine groepjes waren snel automatisch gevormd. We hebben veel vogels gezien en gehoord: Zwartkop, Grasmus, Bergeend, Reiger, Rietgors, Ooievaar en een Slechtvalk.

De Slechtvalk heeft zich gevestigd in de oude schoorsteen van de steenfabriek. Jammer genoeg liet alleen het mannetje zich zien. We zijn vanaf de schoorsteen naar de uitkijktoren gelopen en hadden een mooi uitzicht op de Ooievaars. Het mannetje was druk bezig nestmateriaal aan te leveren en hij werd met luid kleppen door het vrouwtje ontvangen. Love was in the air. Ik kan verklappen dat ze eieren hebben gelegd en de jongen gezond zijn uitgekomen. Op de terugweg hebben we nog wat vogels gezien en hebben we verteld over het wel en wee van deze soorten.

De deelnemers waren enthousiast en bleven doorvragen. Bij aankomst bij de auto's konden we toch terugzien op een geslaagde wandeling en we hebben hieraan toch weer een nieuw lid overgehouden.

Deze wandelingen zijn ontspannend en leerzaam. Ze zijn uitgezet door onze leden voor onze leden en iedereen die eens mee wil. Kun je niet op deze dagen maar wil je wel eens deze routes lopen, onze vereniging heeft een wandelboekje uitgebracht met vele mooie wandelingen in ons werkgebied.

Rennie Veldhuizen

Ooievaar

Kijk voor meer informatie en excursies eens op onze facebookpagina of op onze website. Voor alle info zie pagina 15!

Slechtvalk op schoorsteen

Vogels in nood redden elkaar

Trouw, maandag 10 april 2017

Dieren die hun eigen soort te hulp schieten in nood? Het lijkt een zeldzaam fenomeen. Maar de Seychellenzanger, een zangvogeltje op de Afrikaanse eilandengroep, blijkt niet te beroerd om zijn soortgenoten met gevaar voor eigen leven te redden bij bedreigende situaties. Als de vogel door zijn stuntelige gefladder verstikt raakt in de kleverige zaden van de Pisonia-boom, schieten andere vogels te hulp, ontdekte ecoloog Martijn Hammers op het tropische eilandje Cousin in de Indische Oceaan. Verschillende keren zag hij vogels met hun snavel de zaden van het slachtoffer losplukken, ook al lopen ze daarbij zelf het risico eraan te blijven plakken. Dat is best gevaarlijk, want door de kleverige substantie kunnen de vogels niet meer goed vliegen en dus moeilijk voedsel zoeken. Dat de vogels dat riskeren, komt volgens Hammers doordat ze later indirect voordeel kunnen halen uit hun reddingsactie. Mogelijk zien ze het als een gunst die je later terugkrijgt. "Zoiets is nooit eerder bij vogels waargenomen", zegt Hammers, die is verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij noemt het heel bijzonder gedrag, omdat de dieren een hoop stappen moeten doorlopen om tot hun barmhartige daad te komen. "Ze moeten eerst beseffen dat er iemand in gevaar is, en vervolgens de juiste actie bepalen." Tot nu toe is dit soort gedrag waargenomen bij dolfijnen, ratten en mieren. Die helpen elkaar als ze in de val zitten, door netten los te maken of draadjes stuk te bijten. Die loyaliteit werkt echter niet door op alle niveaus, getuige het voortplantingsgedrag van de Seychellenzangers. Ruim 40 procent van de jongen komt voort uit buitenechtelijke relaties.

Amber Dujardin

Voorjaarsweekend Westelbeers april 2017

Het jaarlijkse voorjaarsweekend van vogelwerkgroep De IJsselstreek werd in april 2017 in Westelbeers gehouden. Het is een kleine kern in het zuiden van Brabant, tussen Eindhoven en Tilburg, lid wat van ooit de "Gemeente Oost-, West- en Middelbeers" geweest is. Anno 2017 waren alle drie "Beerzen" lid van de gemeente Oirschot en terwijl Oostbeers en Middelbeers wel als herkenbare dorpen bestond, bestond Westelbeers kennelijk alleen als kern. Alle drie namen verwijzen naar de Grote Beerze, een beek die naar het noorden stroomt vanaf de Belgische grens.

Het kamp duurde drie dagen, vrijdag tot zondag, 21-23 april. Dat betekende 2 nachten logeren in een groepsaccommodatie in Westelbeers in het complex "de Roerdomp" die aan de zuidelijke rand van de Landschotse heide ligt. Zaterdagavond werd gezamenlijk in restaurant "de Verwennerij" in Oirschot gegeten.

In totaal hebben 21 mensen (waaronder 7 mannetjes) het kamp meegemaakt. De enige nieuweling onder de mensen, David, heeft dapper het verslag geschreven. De vrouwen hadden dapper al het voorbereiden van het eten en het leeuwinnendeel van het schoonmaken gedaan.

De coördinatoren Monique Wiggers en Tineke Hirschler hadden voor een interessante route gezorgd en de groep heeft met 5 auto's een rondje van ongeveer 400km Deventer-de Ooijpolder-Westelbeers-Deventer gereden. We zijn aan het vogelen geweest in de Ooijpolder, de Landschotse heide, de Kampina en de Brand. Van het grote aantal waargenomen vogelsoorten (meer dan 80 als ik me niet vergis) is slechts een klein aantal van de opvallendste soorten hieronder genoemd.

Vrijdagochtend: de Ooijpolder

Op vrijdagochtend vanaf Deventer reden we eerst naar de Ooijpolder, ten oosten van Nijmegen. Daar werd gevogeld tijdens een wandeling langs de Erlecomsedam waar een stroming van de Rijn de Waal genoemd wordt. Buitendijks op een nauwe oever

langs een drukke rivier op een koele ochtend hebben we meer grote duwboten dan vogelsoorten gezien. Toch zijn watervogels zoals Bergeend en Groenpootruiter, roofvogels inclusief Bruine kiekendief en zangvogels zoals Roodborsttapuit waargenomen. Daar hebben we ook in het charmante café "Oortjesheken" van koffie en whatnot kunnen genieten. Op een wiel achter het café waren een paar Ooievaars bezig met het uitbroeden van hun eieren en in de bloeiende appelboomgaarden net achter de dijk (de Erlecomsedam) waren Putters te zien en te horen.

Vrijdagmiddag: de Landschotse heide

Na aankomst en de bedden en de keuken te hebben gekoloniseerd in onze omgebouwde koeienstal in de Roerdomp in Westelbeers, hebben 14 van de deelnemers een kort ommetje langs het zuiden van het ven "Keijenhurk" in de Landschotse heide gemaakt. Opmerkelijk was dat we ons in een bos van (exotische,

ooit aangeplante) Zeeden bevonden, getuige van flinke 15cm lange dennenappels die op de grond lagen. (Zeeden lijkt anders op Grove den wiens appels tot 7 cm lang kunnen zijn.) De kansen op waarnemingen van vogels werden helaas verminderd door de aanwezigheid van een grote (en tenminste in het begin, witte) hond van de Roerdomp "Mowgli" die ons achtervolgde, blijkbaar om een passie voor badden in de modder te verzadigen. Zijn aanwezigheid heeft er ook voor verzorgd dat we in de praktijk een groep met een actieve, onaangelijnde hond in een natuurreservaat waren. Op een gegeven moment liepen we door een veld waar schapen met lammeren Mowgli angstig aankeek. Laat de hond thuisblijven, vogelaars.

Zaterdag: de Kampina

We hebben zaterdag besteed aan het wandelen binnen de Kampina, een reservaat van 1200 ha zandgronden van bos, heide en beekdalen tussen Boxtel en Oisterwijk. Op zaterdagochtend zijn we in het uiterste zuid-oosten van de Kampina (ten oosten van het gehucht de Logt) geweest in een beekdal van de Grote Beerze met gevarieerde loofbossen en open ruimtes van grasland en soms heide. Tijdens

een wandeling van 7 km zijn tientallen vogelsoorten waargenomen en het leek soms alsof de zang van de Zwartkop alomtegenwoordig was. Op een plek zijn Goudvink, Blauwborst, Grasmus en Roodborsttapuit allemaal gezien (dus rood, wit en blauwe zangvogels samen!) en tijdens het lunchen op de parkeerplaats is een Tapuit gezien. Een middagbezoek aan bezoekerscentrum Oisterwijk-Groot Speijck dat op een mooie lentezaterdagmiddag in de bossen ten zuiden van Oisterwijk waar het grote publiek recreerde. We besloten tenslotte om verder te rijden naar een veengebied in het uiterste noorden van de Kampina ten oosten van het dorp Roond. Daar hebben we een rondje van ongeveer 4 km door voornamelijk dennenbossen om de Ganzeven en de Huisvennen gemaakt. Op de vennen is de Dodaars gezien maar het hoogtepunt was het zien van een groep van 5 of 6 Roodpootvalken boven de Huisvennen. Verder zijn er een paar Appelvinken gehoord en in matig silhouet gezien.

De eigenaar van het terrein (het Brabants landschap) was de laatste tijd met de restauratie van het waterhuishouding bezig. Op de modderige oevers van een net afgegraven stuk naast het Brekven zijn Tureluur en de Kleine plevier gezien. Verderop staken de koppen van Nijlganzen, Grauwe ganzen en een Wulp komisch boven het maaveld van hectaren van bloeiende Herderstasje. De zandwegen van de Landschotse heide werden op de mooie, zonnige lenteochtend ook door mensen met paarden en wagonettes gebruikt, wat echt leuk om te zien was. Minder leuk was dat de hond Mowgli ons hier ook achtervolgde. Het beest wist het hek makkelijk te omzeilen en was blijkbaar goed gewend om met groepen vreemden het reservaat in te lopen.

Zondagochtend: de Landschotse heide

Zondagochtend zijn hebben we een ommetje van het ven Keijenhurk en de Berkven op de Landschotse heide gemaakt. Boven de Keijenhurk hebben we de eerste Gierzwaluwen van het seizoen gezien. Op de heide waren veel Boompiepers gezien maar opvallender was dat de schandelijk zeldzame Boomleeuwrik gehoord werd (wat goed was want die is visueel niet makkelijk te onderscheiden van de Boompieper).

De schuldingen op de Landschotse Heide, Tineke Hirschler

Zondagmiddag: de Brand

Op zondagmiddag zijn we in de Brand, een bosperceel genoemd naar turf en brandhout ten noordwesten van het dorp Udenhout, geweest. De Brand, eigendom van het Brabants landschap, vormt een deel van het Nationaal park de Loonse en Drunense Duinen. Het perceel is ecologisch interessant omdat het een kern van 346 hectare van "oud bos" heeft, inclusief stukken van meer dan 200 jaar oud. Omdat het relatief oud is, is de biodiversiteit daar relatief hoger dan elders. Daar hebben we vanaf kapel Udenhout een kort rondje van 2,5 km op dijken tussen een nat rabattenbos gewandeld. Het vele staande dode hout

had goed voor spechten gezorgd en we hebben de Zwarte specht duidelijk gehoord maar helaas niet de Middelste Bonte specht.

Dankwoord

Alle lof aan de coördinatoren, degenen die de cake hebben gemaakt en degenen die hun kennis hebben gedeeld!

David de Wit

Uit de bocht gevlogen?

4-4-2017: alweer de tweede keer in korte tijd kregen we een telefoontje i.v.m. een apart geval (zie ook het stukje over de Oehoe). Bij een van de flats van het Pothoofd had de beheerder 2 dode Slechtvalken gevonden. Wat ze ermee moesten? Tineke en ik zijn natuurlijk meteen in de auto gesprongen om te gaan kijken. En inderdaad: 2 dode Slechtvalken. Ze waren gevonden op het portaal boven de ingang van van de meest oostelijke flat. Op de verdieping erboven konden we de afdruk van een van de dieren zien waar het tegen het raam van de centrale koker (met trap en lift) was gevlogen. De ander moet dat ook gedaan hebben. Na overleg de dieren eerst maar meegenomen, bij de politie langs voor een vervoersverklaring en intussen Jan van Dijk van de WRN gebeld. Hij suggereerde dat Naturalis wellicht belangstelling zou hebben. Dus daarheen gebeld. Men had er geen belangstelling voor omdat het geen vergiftiging was, de diepvriezers van Naturalis stampvol zaten i.v.m. de verbouwing en omdat er bovendien al heel veel slechtvalken werden aangeboden! Ik kreeg van hen te horen dat de meeste slechtvalken die aangeboden worden verkeersslachtoffers, dan wel raamslachtoffers zijn. Het komt dus nogal eens voor dat ze tegen een raam aan stuiteren.

Thuis de dieren in de diepvriezer gelegd en de gegevens van de ring van een der dieren ingevuld op GRIEL (Geautomatiseerd Ring Invoer- en Export-Loket) van het vogeltrekstation in Arnhem. Dat werkt altijd feilloos. Je hebt het nog niet ingevuld of er komt een A4'tje met gegevens binnen! Het bleek dat deze vogel een vrouwtje was dat nog geen 3 jaar geleden als jonge vogel geringd was in de Betuwe. Gezien de grootte was de ander dus ook een vrouwtje. Zou er sprake zijn geweest van een territoriumgevecht van het vrouwtje van de CDL-toren met de indringster uit de Betuwe? In ieder geval hadden ze dan in de hitte van de strijd een grote fout gemaakt, de bocht gemist en de ruit geraakt.

De vleugels gespreid

De 2 dode slechtvalken Deventer

Inmiddels zijn beide vogels al op en neer geweest naar België, waar hun organen en ander weefsel deel gaan uitmaken van een groot Nederlands-Belgisch onderzoek. Men wil proberen uit te vinden hoeveel bestrijdingsmiddelen en pesticiden in het weefsel zitten. Je schijnt zelfs nog steeds DDT in roofvogels te kunnen vinden! Zo lang blijft dat spul dus in het milieu aanwezig.

Omdat meerdere mensen belangstelling hadden om er eentje te laten opzetten, is op 8 mei een kleine verloting gehouden onder belangstellende leden. Frits en Heleen waren de gelukkigen. Hopelijk krijgen we t.z.t. uitslag van het onderzoek, wordt dus wellicht vervolgd.

Tekst en foto's: Mike Hirschler

Portaal

De Ransuil

Charmant als een jong poesje

(krantenartikel)

Afgelopen week ontving ik mail van een lezer uit Baarn die mij mee liet genieten van zijn ontmoeting met een Ransuil. Hij stuurde mij eerst een foto die hij door de telescoop had gemaakt van een Ransuil die zich verschool tussen de klimop aan de overkant van de straat, en daarna een tweede foto van de uil in een winterkale moerbeiboom. Bovendien meldde de lezer dat hij een keer een groepje van vijf Ransuilen zag. Zulke samenscholingen vinden vooral 's winters plaats, wanneer de uilen kleine groepen vormen en tot in de bebouwde kom doordringen. De prachtig bruingspikkelde Ransuilen (*Asio otus*) hebben kleine veerpluimpjes op hun kop die doen denken aan twee kleine kekke kattenoortjes. Er zijn meer uilen die dat hebben, zoals de zelfs naar zijn oortjes genoemde Dwergooruil. Ook de Oehoe en de Velduil (die in het Engels short-eared owl heet) hebben oorpluimen. De Ransuil (long-eared owl) heeft mooi omhoogstaande oorpluimen, die overigens niets te maken hebben met gehoor. Ze schijnen een rol te hebben in het aangeven van de gemoedstoestand van het dier. Wat daarentegen wel met het gehoor van doen heeft, zijn de grote ronde oogvlakken die bij diverse uilensoorten op enorme brillen lijken. Deze twee ronde of halfronde gezichtsvlakken kunnen met recht "oren" worden genoemd; het zijn eigenlijk een soort satelliet-schotels die geluidstrillingen (bijvoorbeeld een in het donker rondscharrelende muis) concentreren en doorgeleiden naar de vlak achter de ogen gelegen inwendige gehoororganen. De oogvlakken hebben feitelijk dezelfde functie als onze eigen uitwendige oorschelpen: een uil luistert dus met zijn bril. Daarbij bevinden de inwendige uilenoren zich een beetje asymmetrisch in de uilenschedel, waardoor geluidsgolven het ene oor een fractie van een milliseconde eerder bereiken dan het andere oor. Hierdoor kunnen uilen afstand en diepte schatten, eigenlijk driedimensionaal horen, wat uiteraard een groot voordeel is bij jagen in het donker. De charme van uilen zit 'm denk ik vooral in de ongelooflijk antropomorfe uitstraling van de vogels, die voornamelijk worden veroorzaakt door hun frontaal geplaatste ogen. Net als bij mensen en andere door ons als sympathiek ervaren dieren, zoals jonge poesjes en babyzeehondjes, en in tegenstelling tot de meeste andere dieren, zitten de ogen niet aan de zijkant van de uilenkop maar aan de voorkant. Tel daarbij op dat de uilensnavel lijkt op een klein neusje en het menselijke gezicht is bijna compleet. De oortjes vervolmaken het beeld. Ze lijken op de intelligent gefronste wenkbrauwen, zoals die in stripverhalen los in de lucht boven een gezicht kunnen zweven. Het is vast aan hun wijs fronsende en gebilde uitstraling te danken dat uilen al sinds de oudheid dienstdoen als symbool van wijsheid. Dat idee begon al met het op de Griekse euromunt afgebeelde Steenuiltje van de godin Pallas Athene, en komt terug

Foto: Harry Dijkerman

bij de wijze Oehoe Oehoeboeroe uit de verhalen van Paulus de Boskabouter, de blauwe Ransuil uit de "Fabeltjeskrant" en Harry Potters Sneeuwuil Hedwig. De lezer beloofde mij te waarschuwen zodra de Ransuil weer in de boom zit. Ik heb mijn verrekijker vast klaargelegd.

Jelle Reumer is paleontoloog.

Informatie vogelwerkgroep "De IJsselstreek"

Vogelwerkgroep "De IJsselstreek" is een actieve vrijwilligersorganisatie, die zich sinds 1967 bezig houdt met de bescherming van vogels in het IJsselgebied tussen Wijhe en Zutphen.

De activiteiten van de werkgroep bestaan onder meer uit cursussen, nestkast onderhoud, inventarisaties en tellingen van soorten en speciale gebiedsinventarisaties.

Maandelijks vindt een ledenbijeenkomst plaats in de Ulebelt, Maatmansweg 3 7425 NC Deventer. (niet in de maanden juli en augustus!). Ook zijn er maandelijks excursies.

Lid worden: De contributie bedraagt € 14 per jaar. Mail het secretariaat vwgijsselstreek@gmail.com

ABN-AMRO bank: rekeningnummer IBAN NL28ABNA0470387297
t.n.v. vogelwerkgroep "De IJsselstreek"

Contactpersonen:

Informatie o.oievaarders: H. Hietbrink, 0575-491992

WOP onderzoek en

Publicaties o.a. tellingen E. Veldhoen, estherveldhoen@gmail.com

Kolonievogels P. Schermerhorn, pschermerhorn@concepts.nl

Steenuilwerkgroep: Anne Buytenhek: anne2205@gmail.com

Kwartelkoning en roofvogels: W. Gerritse, 0570-591983

Waarnemingen: J. Kuipers, jkuipers01@gmail.com

Junior Vogelclub 10-14jaar: M. Hoksberg, 06-24129174

Watervogeltelling: E. Somhorst, e.somhorst@hotmail.com

Invulling programma ledenavond: H. Dijkerman, harry-dijkerman@zonnet.nl

Gewonde vogels: St Vogelasiel Noah, Halle, 0314-390027

E. vd Werf, Kampen, 06-22604478

Internetsite: www.wvg-deijsselstreek.nl

Contactadres: vwgijsselstreek@gmail.com

 Facebook: Vogelwerkgroep de IJsselstreek Deventer

<https://www.facebook.com/groups/vwgdeijsselstreek/>

Inleveren kopij voor volgende editie (Nr. 88) van de IJsvogel voor 1 november 2017 bij Ellen Somhorst.

Tekst zonder opmaak aanleveren in Word! Maximaal 500 woorden. Foto's en tabellen apart aanleveren in jpeg! Foto's liefst in origineel formaat.

Zowel tekst als foto's voorzien van naamsvermelding!

Nog 2 foto's van het vogelfestival

Excursies en activiteiten

16 september	Watervogeltelling vertrek 9.00 uur
17 september	Oogstfeest op de Ulebelt
23 september	Excursie Biesbosch - Tongplaat. Op zoek naar de visarend. Vertrek 7 uur
4 oktober	Ledenavond. Lezing verzorgd door Twan Teunissen
6 t/m 8 oktober	Texelweekend
7 oktober	Feest 750 jarig bestaan IJssellandschap in de werkschuur
14 oktober	Watervogeltelling vertrek 10.00 uur
28 oktober	Excursie Harderbroek - Kievitslanden. Vertrek 8 uur
1 november	Ledenavond. Lezing over ringen verzorgd door Wessel Slob
18 november	Watervogeltelling vertrek 10.00 uur
25 november	Excursie Engbertsdijkvenen. Vertrek 8 uur.
6 december	Ledenavond
16 december	Watervogeltelling vertrek 10.30 uur
30 december	Excursie De Worp - Hattem. Op zoek naar ganzen. Vertrek 8:30 uur

Watervogeltelling is altijd met de fiets vanaf de spoorbrug in Deventer naar het pontje bij Gorssel.
Aanmelden excursies bij:

Ab Winkelman: 06-54687851; ajw.winkelman@hotmail.com
Ronald Groenink: 06-51095815 ronald.shikra@hetnet.nl
Harry Dijkerman: 06-22379074 harry-dijkerman@zonnet.nl

Bij vervoer per auto wordt de brandstof met de bestuurder verrekend op basis van 0,20 cent per kilometer!
Vertrek excursies bij de voormalige Tropische Landbouwschool, hoek Centuurbaan – Brinkgreverweg.

Belangrijk: Voor alle excursies graag tijdig opgeven (tot 2 dagen voor excursie) bij bovenstaande personen.
Alleen en uitsluitend via e-mail of telefoon!

Vermeld altijd of je beschikt over vervoer, of je wilt rijden en hoeveel personen er mee kunnen of dat je met iemand anders wilt meerijden.